

СВОБОДА UKRAINIAN DAILY

PIK XLVI.

Ч. 212. Джерзі Сіті, Н. Дж., вівторок, 13-го вересня 1938.

No. 212. Jersey City, N. J., Tuesday, September 13, 1938

VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

П'ЯТЬ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ

Тел. „Свобода“: BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАНЯТИЙ ЕВРОПЕЙСЬКОЮ СИТУАЦІЄЮ

РОЧЕСТЕР (Минесота). — По дорозі до цього міста на стрічу з своїм сином Джеймсом Рузвелтом, хорим на шлунковий боляк, президент Рузвелт відмовився виголошувати якінебудь промови або говорити з газетарями, а зате весь час був зайнятий поважною європейською ситуацією. Його штаб секретарів був усе при його боці, а департамент стейту пересилав йому всі вістки, що могли відноситися до цієї справи. Він навіть не виходив відповісти на привіти людей, що збиралися масово на стаях.

Сина президента вже зоперовано в шпиталі Св. Марії. Лікарі заявили, що операція виказала, що їх побоювання, що шлунковий боляк може бути небезпечний, на щастя показалися неоправданними.

СЕКРЕТАР ІКЕС РАДИТЬ ЗАХОРОНЯТИ АМЕРИКУ ПЕРЕД ЧУЖИМИ СИСТЕМАМИ.

ПУТ-ІН-БЕЙ (Огайо). — У своїй промові під час відкриття пам'ятника комодорові Оліверові Гардзові Перієві, що 125 літ тому виграв на озері Ірі для американців битву проти англійців, секретар внутрішніх справ, Ікес, заявився за захорону американського суспільного ладу перед чужинськими системами, комунізмом і фашизмом.

Охороняти суспільний лад Америки перед комунізмом і фашизмом, можна, на думку Ікеса, вічною чуйністю перед порушенням свобод та нищенням у самому коріні всіх цих суспільних лих, з котрих потім виростає комунізм і фашизм, а то через забезпечення громадянам суспільного становища й економічного добробуту. Ікес виступив проти війни й фашизму у місцевому театрі для бій-ю оборону своїх класових інтересів.

ЛУІС БАЧИТЬ ЗАГРОЗУ ФАШИЗМУ В АМЕРИЦІ.

МЕКСИКО. — У своїй промові перед 50,000 мексиканських робітників, зібраних з нагоди конгресу проти війни й фашизму у місцевому театрі для бійки біків, Джан Луїс, голова Комітету Промислової Організації, заявив, що Злученим Державам грозить повстання фашизму, котрий піддержують американські капіталісти для боротьби проти робітників.

Цілий театр був прикрашений червоними прапорами різних організацій. Між ними були прапори комуністичної партії Мексика й ленінівської секції Конфедерації Мексиканських Робітників.

НОВІ ПОВІТРЯНІ БОМБИ — НІМЕЦЬКИЙ СЕКРЕТ.

ВАШИНГТОН. — Розслідуючи виріб нових повітряних бомб, що робили багачко шкоди в повітряних рейдах в Іспанії, американські військові дослідники переконалися, що ці бомби це німецький секрет.

ПІДПРИЄМЦІ ОРГАНІЗУЮТЬ ПУБЛИКУ ПРОТИ СТРАЙКУЮЧИХ РОБІТНИКІВ.

САН ФРАНЦИСКО (Каліфорнія). — Президент Санфрансиского Союзу Готельників скликав представників місцевих промислових, купецьких, громадянських і жіночих організацій на „збори закону й порядку“ для виступу проти „безправної брутальності й насильства юрби“ в страйку місцевої кранничної обслуги.

БОМБИ НА ТЛІ СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК. — У неділю рано підложено тут під брами домів під чч. 231 та 243 Вест 29 вулиця дві бомби, що вибухнули, висадили вікна в 7 гуртових футурних підприємствах.

Поліція й кушнірські підприємці кажуть, що бомби мають зв'язок з боротьбою між власниками й робітниками в футурному промислі.

ТРИЦЯТЬ ТРИ МІЛІОНИ ОСІБ ДО ШКОЛИ.

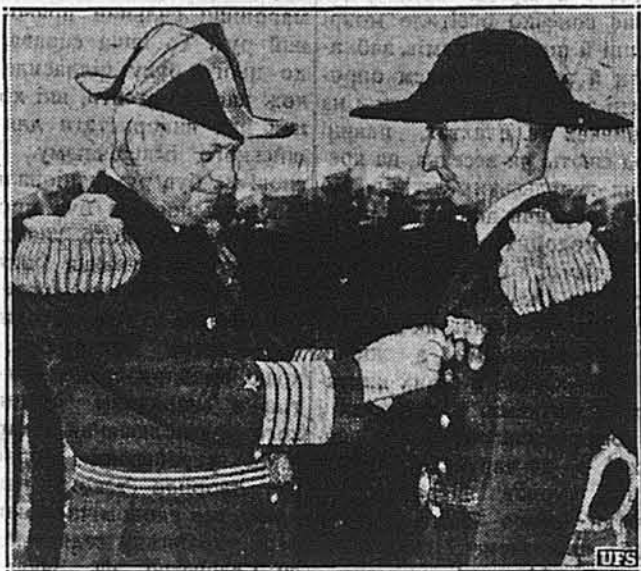
ВАШИНГТОН. — За обчисленнями бюро освіти, цього місяця піде до Американських шкіл майже одна четвертина всього населення краю, або коло 33 мільйонів осіб.

З того числа 24,400 підуть до народних шкіл, 6,750,000 до вищих шкіл, а коло 1,350,000 до колегій і університетів. Крім цього коло одного мільйона буде вчитися в різних фахових, денних і нічних школах.

ПРИГОТОВЛЮЮТЬСЯ ДО СВІТОВОЇ ВИСТАВИ.

НЮ ЙОРК. — Виставова корпорація одобрила план турецького уряду виставити на світовій виставі в Ню Йорку в 1939 році орієнтальний базар. Базар буде представляти найхарактеристичніший куток Істанбулу й буде мати в собі типичний турецький павільйон. Будуть у ньому продавати турецькі вироби.

Уряд південно-американської республіки Еквадор повідомив заряд вистави, що він уже вибрав зв'язного еквадорського маляра Каміля Егаса для розмалювання стін в еквадорській палаті на світовій виставі.

ДАЮТЬ ВІДЗНАЧЕННЯ ЗА ГЕРОЙСТВО.

Федеральний уряд признав хрест заслуги поручникові американської військової флотії, Артурові Андерсонові, котрий командував американським війсьним кораблем „Паней“, як його обстрілювали на китайських водах японські летуни. Медалю причіпає Андерсонові адмірал Калфбус.

УРЯД РОЗСЛІДЖУЄ ЕСПАНСЬКУ РЕКРУТАЦІЮ.

Федеральні прокуратори почали розсліджувати рекрутацію американців на еспанську війну. Як покажеться, що ця рекрутація порушує часто закони, уряд потягне рекрутаційних агентів до судової відповідальності.

ПРОБУВАЛА ПІКЕТУВАТИ СУД.

Марія Сортіно в Нью-Йорку, пікетувала дитячий суд вестчестерського повіту, з таблицю, домагаючися віддання собі опіки над своїми трьома дітьми, котрі суд недавно віддав її мужеві. Її арештовано за порушення публичного спокою.

НОВА ХВИЛЯ ПЕРЕСЛІДУВАННЯ СВЯЩЕНИКІВ.

У свердловській провінції (біля Катеринбурська) Г. П. У. арештувало православних священників старообрядців Степана і Саву Коряків. Далі арештувало православного священника Лаврова з горьковської провінції. Г. П. У. дуже завзято переслідує на релігійному тлі німецьких колоністів над Волгою, де розстріляно двох священників-євангеліків, Мілера з Розенфельду і Егера з Вайценфельду, під закидом агітації проти большевицького режиму.

ВЕЛИКА ПОЖЕЖА В КИЄВІ.

В одному з найбільших промислових підприємств у Києві — у фабрики взуття — вибухла недавно жаклива пожежа. Вона знищила зовсім чотириповерховий будинок з улаштуванням з новими машинами, що їх недавно спровадили з Америки. ГПУ арештувало цілу низку „шкідників“, членів тайної організації в червоній армії.

В ТУРЕЧЧИНІ НЕ ВІЛЬНО РОЗМОВЛЯТИ ЧУЖОЮ МОВОЮ.

В Ізмірі (Смирна) влада покарала понад 10 осіб гривною по 1 турецький фунт за те, що занадто голосно розмовляли жидівсько-єспанською мовою. Таку кару накладатимуть на всіх, що чужою мовою розмовлятимуть на прилюдних місцях.

ПОРІВНЮВАЛИ ВПЛИВ ДЕМОКРАТІЇ, ДИКТАТУРИ І АНАРХІЇ НА РОЗВИТКІ ДІТЕЙ.

На конвенції Американського Психологічного Союзу в Коломбосі, Огайо, прочитано реферат про розсліди трьох учених з айовського університету над впливом правління на поступ навчання учнів. Розсліди показали, що при демократичним правлінням учні проявляли три рази стільки приязни й кооперації, ніж при автократії, та більше розвою, більше ініціативи й радості з науки. При диктатурі було багато більше ворожнечі, сварки, байдужості, ніж при демократії. При анархістичним правлінням було багато дезорганізації, сварок, лінохування, насмішок і нудів.

ТРАГЕДІЯ НА ФАРМІ.

В шпиталі в Реджайні, Саск., померла пані Річі, літ 53, жінка Джана Річі, від пострілу стрільбою. В тім самім шпиталі перебуває чоловік померлої, фермер з околиць Реджайні, який, як це поліція твердить, застрілив свою жінку, а себе також вистрілом поранив. Причиною трагедії було це, що Джан Річі взяв собі дуже до серця сьогорічний лихий збір і в приступі меланхолії застрілив свою жінку, а потім себе поранив.

ВЕЛИКА АФЕРА З ПАЧКУВАННЯМ НАРКОТИКІВ.

Поліція в Єрусалимі викрила велику аферу з пачкуванням героїну і кокаїни вартості кільканадцять тисяч фунтів стерлінгів. Героїну і кокаїну знайшла поліція в окладниках понад 80 примірників біблії, що їх переслано з Парижа до Палестини. На основі інформації паризької поліції єрусалимська поліція встигла затримати більшу кількість надісланих поштовим урядом примірників біблії.

ПОМЕР БУВШИЙ КОМУНІСТИЧНИЙ ПОСОЛ.

У тюрмі у Володимирі в СРСР помер на сухоти бувший посол до варшавського союму, Круковскі. Його засудили були большевики на 20 років в'язниці.

УМОВО ХОРИЙ УБИВ ЖІНКУ І СЕБЕ.

В неділю знайдено в ліжку в мешканні під ч. 277 Пайн Стр. у Джерзі Сіті тіло пані Марцелі Добровольської, матери 4 дозрілих дітей. В її голові були дві малі рани, видно завдані осярдом до леду. В дривітті до дому знайдено повішене тіло її чоловіка, Василя Добровольського. Поліція догадується, що Добровольський убив свою жінку, а потім поповнив самогубство. Розсліди показали, що два місяці тому лікарі заявили родині Добровольського, що він небезпечно хорий на умі, й радили відіслати його до інституції для душевно хорих. Родина цього не зробила. „Ми думали, що дамо йому кращу опіку вдома“, говорили дозрілі діти. Добровольські мали крамничю з делікатесами.

ЗБРОЙНИЙ НАПАД НА ЛИСТОНОШІВ.

З села Скуди під Миценовом коло Варшави вислали до поштової агенції в Буківці двоох листоношів на роверах, що везли листи та вартісні посилки. Листоноші, брати Володимири і Роман Ковальські, доїхали без випадку до Буківки, забрали мішки з поштою й поїхали назад. Коли були вже під Скуди, в загайнику, впали на них стріли й поранили обох листоношів. Вони впали з роверів. З хавців вибігли два бандити, схопили мішки з поштою й кунулися відкати. В. Ковальський згинув на місці, а його брат утратив свідомість, але незабаром відіслав його до Скуди й заарештував поліцію. Підчас розшуку знайшли покинутий мішок з поштою. Бандити забрали тільки одну вартісну пачку. За напасниками гонять погони.

ОБЕЗПЕЧЕННЯ ВІД ДОШУ.

Це нове забезпечення, вилучене в Англії, не від неврожаю, спричиненого дощем, але від дощевих днів. Хтось їде на відпустку й хоче мати грошеве відшкодування, якщо треба буде сидіти вдома. Отже забезпечується. Т-во забезпечення на основі обчислень середньої кількості соняшних днів в Англії між початком травня й кінцем вересня приймає забезпечення й виплачує премію, якщо число дощевих днів у тому часі є 80 проц., або більше. Обезпечуватися можна на місяць, або на сезон.

НІМЕЦЬКА МОЛОДЬ ВІДВІДУЄ УКРАЇНСЬКІ МУЗЕЇ.

На дніх до Музею Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка у Львові зайшов гурток німецької молоді із Східної Прусії. 16 німецьких прогульковців не могли начудуватися скарбни української культури. На запит одного з присутніх, чи багато чужинців відвідують наші музеї, дижурний працівник музею відповів м. ін. так: Наш музей відвідують чужинці деколи із дуже далеких країв. Потім часто-густо поміщують у своїх напосах гарні і прихильні статті про високу культуру українського народу. Та варто додати, що й число наших українських відвідувачів постійно зростає, зокрема наших селян.

ЗАКАРПАТСЬКИХ УКРАЇНЦІВ НЕМА КОМУ ВЗЯТИ В ОБОРОНУ

УЖГОРОД. — Хоч Чехословаччина опинилася тепер у дуже небезпечному положенні і кожної хвилини їй грозить наїзд німців, то проте вона приміняє до українців політику гнєту і винародовлення. В останніх часах цей чеський режим гнєту загострився. Чеська влада віддала шкільний реферат Закарпатської Русі чеському шовіністові Хмеляржові, який, узявши собі до спідки іншого подібного до нього, Равшера, разом з ним старається спинити розвій українського шкільництва на Закарпатті і його ече-хизувати. Покористовуються вони до того русо-фільством. В останніх часах Хмелярж старається у-сунути з директорства гімназії відомого заслуженого і загально любленого о. Августина Волошина, а навіть запропонував, щоб він подався до димісії.

Солідарний виступ українців.

В обороні о. Августина Волошина виступили солідарно всі закарпатські українці, а передові українські партії ухвалили в тій справі відповідні резолюції. Та ті резолюції чеська влада сконфіскувала. Часопис „Вперед“, офіційний орган української соціал-демократичної партії Закарпаття, помістив редакційну статтю, яка яскраво підкреслює солідарність закарпатців. Та стаття між іншим говорить: „Пан директор Волошин пише книги, видає часописи, провадить навчання та виховання цілих поколінь молоді і вчительства, а пан Хмелярж приходить до нашого краю, дістає тут добру посаду й тепер дозволяє собі... пропонувати йти на пенсію найзаслуженішому діячеві і пробудникові нашого народу. Ми знаємо, що п. директор Волошин є священик і з нами, має багато розходжень ідеологічного порядку, навіть часто виступав проти нас, але хто сміє недоцінювати цього чесного і відданого діяча, хто сміє усувати його від праці, коли він провадить її вірчево та з любові?“

ВИКРИВЛЕНА ВИСТАВА.

УЖГОРОД. — У Кошицях чеський уряд влаштував виставу, яка мала показати всебічно культурні, економічні й мистецькі осяги Словаччини і Закарпаття. Та, як доносять українські закарпатські часописи, воно так не є. Характер цієї вистави майже вілості словацький. Чужинець на виставі не могоме довідатись не то про всі багатства того краю, але навіть не догадується, що на Закарпатті є українці. Цікаве те, що один відділ влаштовано на те, щоби показати всі добродійства чехословацької конституції. Але в кутку „свобода преси“ нема ні одного українського часопису, бо впорядники не допустили їх. Зате є кацацькі часописи. Народні строї Закарпаття спотворено й надано їм словацький характер.

ДЕМОНСТРАЦІЇ СУДЕТСЬКИХ НІМЦІВ.

ПРАГА. — Демонстрації судетських німців прийняли масовий характер. По різних містах збираються маси судетців і, співаючи різні німецькі патріотичні пісні, маширують вулицями та викрикують: „Гайль Гітлер“, „Зіг Гайль“ і т. п. В деяких випадках вони турбують і побивають чеських урядовців, поліцаїв, а навіть священників.

НІМЕЦЬКА ПРЕСА ПІДНОСИТЬ ДОМАГАННЯ.

БЕРЛІН. — Німецька преса вже перестала говорити про повну територіальну автономію для судетських німців, а пише про цілковите прилучення судетських німців до Німеччини. Всі напружено чекають на вислід нірнберзького конгресу, під кінець якого Гітлер виголосить важну промову.

В ЛОНДОНІ ВВАЖАЮТЬ ХВИЛЮ ГРИЗНОЮ.

ЛОНДОН. — У Лондоні далі ведуться безстанні наради міністрів. Уважають, що хвилина дуже грізна і в найближчих днях можна сподіватися вибуху. Англія чимраз більше консолидується і приготвується до війни. Урядові круги підкресляють, що як тільки Франція вступить у війну, Англія відразу піде їй на поміч. Нишком Англія підготвує мобілізацію.

ФРАНЦІЯ МОБІЛІЗУЄТЬСЯ ПОВНИМ ХОДОМ.

ПАРИЖ. — Франція переводить військову мобілізацію на широку скалю. Вона вже під зброю поверх два мільйони вояків. Крім того на німецьку границю стягає тяжкі гармати. Понтонні мости на Рені перервані. Залізничники здовж прикордонної смуги дістали вже газові маски.

"СВОБОДА" (LIBERTY)
FOUNDED 1898Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. "Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016.
4-0807.

За кошту зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", Р. О. Вок 346, JERSEY CITY, N. J.

ЧИ ТЕПЕР, ЧИ В ЧЕТВЕР?

Мільйони людей у світі лягають цими днями спати в мирі, не знаючи, чи, вставши на другий день рано, не знайдуться вже у війні. Ясна річ, кожний з них хоче вгадати відповідь на питання: чи буде війна? Як буде, то коли?

Ніхто не може знати тепер відповіді на ці питання; здається, навіть Гітлер, котрий є одною особобою, що від неї рішення війни найбільше залежить. Він має фанатичне бажання забрати якнайбільше земель, захопити наперед заселені німцями території поза німецькою державою й опанувати якнайбільшу частину світу. Тепер Чехословаччина стала йому на дорозі й він хоче її змести.

Однак він хотів би цього доклати без найменшого спротиву, анектувати Чехію, як анектував Австрію. Якби це тепер показалося неможливим, без викликування загальної війни, то він мусів би рішитися, чи починати таку війну тепер, чи може замиритися якось тепер, зискавши якнайбільше на замиренні та приготувавши війну набудуче. Він може рішитися на одну й другу політику, відповідно до того, котру уважатиме доцільною.

Його тактика залежатиме від становища інших держав, передовсім Англії, Франції й Росії, трохи менше від становища Італії, Америки й інших держав. Від становища перших трьох держав буде залежати, чи Чехія буде ставити військовий опір Німеччині. Найважливішим тут становище Англії: як Англія не заявиться готовою саботувати з Францією, то Чехія буде знати, що вона собі з Німеччиною ради не дасть, і піде навіть на такі поступки, які вона нині вважає неможливими. Та Англія знає, що як покине чехів, то Німеччина захопить Чехословаччину, але на цьому не здержиться, а піде жадати дальших територій, і тоді Англії всетаки прийдесться колись опиратись Німеччині, і то багато сильніший Німеччині, ніж Англії приходиться опиратись тепер. Як чехи під натиском Англії пропонували Німеччині так багато, що Гітлер це приймає, то Англію будуть велічати як велику миролюбницю, але Англія мусить знати, що вона тоді буде в багато гіршій позиції, ніж є тепер.

З цього видно, яку це делікатну гру грає європейська дипломатія. Здається, вона нині не має найменшого сумніву, що до війни мусить прийти, чи тепер, чи в четвер. Однак саме в цьому є велике питання: чи має війна прийти тепер, чи в четвер? І кожна сторона старається довести до війни тоді, коли їй вигідно. В цьому питанні, кому саме коли вигідно мати війну, є забагато невідомих даних, щоб хтонебудь міг це питання вже нині розв'язати.

СВЯТО „ПРОСВІТИ“ В РАХОВІ

В неділю, 14 серпня ц. р., ціла Гуцульщина на південь від Карпат мала велике свято. В цей день відбулося відкриття Українського Народного Дому в місті Рахові (Закарпаття). Хоч хмарне небо вночі з суботи на неділю виливало цілі потоки води на зелені гори, то ця негода не здержала людей від виконання своєї народної повинності. На возах і верхи, на роверах і пішки вирушили люди — одні ще в суботу ввечері, інші рано в неділю. Також із стації залізничної в Рахові раз за разом приходять люди: селяни в прегарних гуцульських убраннях, що цвітуть, як мак червоно, або тішать око ніжною жовто-блакитною та гармонією зеленого з червоним.

14. серпня Рахів заговорив українською мовою. Як і всі інші міста на Закарпатті, Рахів має характер „міжнародний“, головню жидівсько-мадярський. Також чеський елемент все більше вибивається вгору по містах. Тільки законний господар цієї прекрасної землі все ще не став на власні ноги, а тому маємо такі дивогляди, що в центрі Гуцульщини, в Рахові, в ресторанах чуєш лише мову мадярську або чеську та жидівський жаргон, написи всюди чеські, словацькі, а то й російські, тільки мова українська на кожній кроці почуває себе у власній хаті сиротою.

В неділю, 14. серпня, вулицями Рахова пройшла українська народна хвиля. Вона завила голосно й виразно, хто ми й що ми, так що й сліпі могли побачити і глухі почути.

Народний Дім „Просвіти“ в Рахові збудовано власними силами й коштом цілої Гуцульщини. Це факт величезної ваги. Бо ціле Закарпаття виховане в тім дусі, що, мовляв, „пани дадуть“. А „пани“ хоч і дають, то не те, щоб розвивалася тут своя українська національна свідомість і росла народна сила, а на те, щоб за ті нікчемні побрязкачі осідлати, підпорядкувати собі наше народне життя.

Рахівська „Просвіта“ порвала з цією поганою традицією субвенцій, за якими приходять звичайно „санация“, а потім і контролю та вказівки збоку. Самі цей гарний дім збудували, самі возили дерево, бу-

дував свій архітект — селянин із Квасів Андрушук. Міцно держать люди свою нову культурну святиню в Рахові, не дають вони її в чужі руки. Свято „Просвіти“ в Рахові почалося церковною службою, що завершилася посвяченням національного жовто-блакитного прапору. Потім рушили маси походом через Рахів до спортової площі. З усіх сіл прибули делегації „Просвіти“ з таблицями, з хором своїми, а бичківська „Просвіта“ виступила з дугою оркестрою. Ранне сонечко освітло мокрі вулиці й покривіло домі, забігали й заграли сонцем опромінені золоті й срібні нитки на вишивках та плахтах, лавині пера сяють, як веселка, на кресанях гуцульських легінів. До краси убрання додається ще й краса молодих облич — хлопців і дівчат. Струнки, чорноброві, то з косами, як вороново крило, то біляві, як лед, завітчані віночками з живих квіток — хлопці в білих китаврях із квітками, в постодах і в доморобних червоних панчохах — це чарувало очі: не один турист витратив усі плитки свого фото-апарату, щоб „пожвитися“ цим видовищем, а фільмові оператори просто не знали, відкіль починати, бо таке було тут багатство барв, типів, рухів і життя.

Ішли молоді й старі, чоловіки й молоді, сивоусі діди і малі діти, до співом на устах, з виразом своєї гідності в очах, у голосі і в цілій поведінці. Кожне село має свою ношу; по запасах або по хустині чи вишивці можна пізнати, з якого села люди. Серед просвітянської маси не можна відрізнити інтелігентів від селянина або робітника: багато учителів та вчителюк прийшли в національних убраннях; вони творять з народною масою одне ціле. Учасники зїзду мають на грудях жовто-блакитний значок — „Окружний Просвітянський Зїзд, Рахів 1938“. Купують цю відзнаку й не-українці, але мало. Вони „безплатно“ придивляються до походу.

II.

Ще перед свяченням прапору „Просвіти“ виступила на поверхню одна справа, яка багатьох занепокоїла і збентежила. Мали свячення прапору доручити рахівському священику Дем'яновичеві. Дем'яно-

вич, як і 99% тутешнього духовенства, маляр від голови до п'ят, але удає, що він „руський“, підпірає московфілізм. Він перед роком святив у тім же Рахові царський московський триколіровий прапор. Коли до відома учасників зїзду дійшло, що цей самий Дем'янович має святити український прапор у Рахові, то обурення було загальне. Парох Дем'янович мусів усунути, а посвячення виконав інший священик, свідомий українців.

Не був це єдиний дисонанс у просвітянському святі. Відомо, що на Гуцульщині й Мармарошині сильний православний рух. То інша справа, що до цього руху підлазять також царські агенти, які хотіли цей рух вижористити для російського імперіалізму. В основі це був рух національний і соціальний. Це був протест проти мадярського гноблення та проти панування шляхти, жандармів та мадяронських священиків. Греко-католицьке духовенство Закарпаття, до краю змадяризоване, було не тільки знаряддям чужинського поневолювання закарпатської української людності, але творило також панівну класу, що економічно висисувало українську селянську масу. Селянство на Закарпатті ще за світової війни робило панщину для духовенства, під примусом мадярської поліції. Отже після розпаду Австро-Угорщини на Закарпатті почався сильний поворот до православ'я за протесту проти політики урядової мадярської греко-католицької церкви.

Правда, тут сталося „історичне непорозуміння“: в новоорганізованій православній церкві запанувало московфілізм, що тягне до „єдиної неділимой Росії“. Але, як рівняти з мадяронським греко-католицьким духовенством, православне духовенство має ту вигоду, що воно говорить у себе дома мовою українською, тимчасом, коли між священиками греко-католицькими панує мадярська мова. Самособою, ці політичні й культурні орієнтації величезної маси греко-католицького та православного духовенства — на Будапешт і Москву — не перешкоджають закарпатській народній масі доходити до української національної свідомості. Свідомість національна росте між греко-католиками і між православними. І, можна сказати, що українізм серед православних виступає енергійніше, завзятіше. А проте між свідомою частиною греко-католицького духовенства на Закарпатті можна помітити намагання представити справу так, немовби всі православні — це московфіли, а тільки греко-католики — це справжні українці. Ця небезпечна тенденція вповні виявилася також на просвітянському святі в Рахові. Приміром, греко-католицький священик Попович з Хусту в своїй промові кількома наворотами підчеркував прихильність зібраної людності до католицької церкви й до папиримського. Цю промову мусів вислухувати просвітяни з таких сіл, де живуть самі православні (наприклад село Рошішка). Поряд із спортовою площею, де відбувалося віче просвітянського зїзду, в цей самий час у православній церкві видзвонували в усі дзвони, бо там православний священик намісним служив службу, щоб не лустити своїх вірних на просвітянський зїзд. Ця вина? Хто довів до такого нечуваного згіршення, що вдалося частину української народної маси поставити осторонь від всенародного свята? Факт безперечний: відповідальність за цю „ложку дьогтю в бочці меду“ несе в першу чергу організаційний комітет, що свято „Просвіти“ влаштував. Цей комітет мусів би наперед порозумітися також із православним священиком у-

країнського напрямку і так хоч на цьому святі показати світові, що ми культурна нація 20-го віку і що ми можемо об'єднатися для загальної всенародної справи в однім таборі, незалежно від того, до якої церкви хто ходить і як він читає своє „вірую“. Цього не зроблено, і для кожного, хто чув розмови людей з маси, було ясно, що своїм фанатичним наставленням і греко-католицької і православних священиків програли на просвітянському зїзді. Православна маса, не зважаючи на перешкоди, поставлені рахівським священиком, на зїзд прийшли, але самі греко-католики, слухачі церковної проповіді на вічу, замість політичної промови, гомоніли між собою, що це не церква та що на зїзді є люди вської віри...

Непримно про це писати, але треба. Нема гірше, як люди не бачать своїх помилок, а ніхто їхніх помилок їм не покаже. На жаль, були ще й інші організаційні хиби просвітян-

ського зїзду. Ідучи на всенародне свято, кожний українець має право сподіватися, щоб промови підносили його духа. На жаль, у деяких промовах на просвітянському зїзді чулося бажання вихвалити свою партійну дзвинію і зганьбити своїх противників. Нема слова, політична критика — це річ дуже потрібна, але — для кожного овочу є свій час і місце. На всенародних зїздах не личить вести змагання про партійні програми і зводити дрібні особисті порахунки.

Народний Дім „Просвіти“ в Рахові стоїть як твердиня українства, як символ волі українського народу до волі, правди й освіти. За прикладом Гуцульщини підуть і інші міста і села на Закарпатті, що ще не мають домі „Просвіти“. Для цього діла треба організованої праці. Віримо, що також закарпатські українці в Америці не забудуть про своїх братів у старім краю і допоможуть їм у їх боротьбі за ліпшу будучність.

Б. Ю.

ТАЙНА ЕКАТЕРИНБУРГУ

Зприводу недавно наспілої вістки про смерть відомого вбивника царя Миколи II, Янkedя Юровського, в європейській пресі появилася знову спогади про обставини, серед яких загинув цар та його родина вночі з 16 на 17 липня 1918 р. в Єкатеринбургу. На основі цих спогадів я подаю тут головні подробиці.

Після того, як у другій половині травня 1918 р. арештована царська родина була введена в черговий в'язничний осідок, а саме в домі купця Іпатієва в уральській місті Єкатеринбургу — сьогодні вона називається Свердловськ — зайшли такі обставини, що прихильники царя могли ще раз потішатися надією на змову визволення арештованих з рук большевиків. У зв'язку ось з протибольшевицьким повстанням адмірала Колчака — розстріленого дня 7. II. 1920 р. в Іркутську — царський прихильник князь Багратіон намагався визволити рідню царя ще тоді, коли її держано в Тобольську. А коли це внаслідок нерішучості царя не вдалося, і вся царська родина була переведена в Єкатеринбург, то Багратіон подався зо своїми людьми і собі в напрямі Єкатеринбургу, так, що в перших днях липня був він тут уже в такій близі, що міг досягнути міста впродовж кількох днів. План у нього був такий: з одної сторони він хотів до наступу на місто, а рівночасно з цим гадав рятувати царя при допомозі довірених людей на місці. Якби це вдалося довершити, Микола II мав бути проголошений царем спершу в Донській області, а враз з тим мала бути проголошена і зовсім нова конституція для всієї Росії та загальна боротьба проти большевизму. А якщо цар не надавався добре на носія всіх отих задумів, то в Багратіона був план проголосити володаркою нової російської монархії найстаршу доньку царя, Ольгу, в яку він, як кажуть, залюбився.

Але хоч і як зважливо намагався Багратіон здійснити свій намір, післявши в Єкатеринбург молодого козацького четаря Іворіна, що в переліт мав тут вести акцію в користь царської рідні, то перехитрити большевиків, особливого головного їх ватажка в Єкатеринбургу, Юровського, змовникам не вдалося. І отак після того, як Юровський у відповідь на свій донос про розкритий заговор з метою визволення царя одержав з Москви, від Свердловського, як від голови тодішнього Всеросійського Центрального Виконного Комітету, наказ „відповідно до обставин“ покітати з царем та його ріднею, герцг екатеринбурської чеки-

рішився на все. Тоді ось з Москви, разом з повертаючими делегатами Юровського, а саме Голощюкіним та Сиромолотовом, прибули і десять вибраних солдатів з рядів московської чеки, т. зв. „катів чрезивичайки“. П'ять з них це були прості злочинці, випущені недавно передчасно з криміналу, а других п'ять — воєнні полонені, що втекли з табору, де були приміщені.

Отак з цими помічниками зв'язався Юровський довершувати останнього порахунку з царем.

Недовго після півночі дві кімнати, де жили ув'язнені, з лопотом відчинилися і царську семю голосним криком розбуджено. Це Юровський вдерся сюди зо своїми посіпаками і наказав царській родині зараз зодягатися і готуватися до відїзду, що мав наступити коло 4. години рано, ніби тому, що в місті ставало шораз неспокійніше. Кожен усі були вже готові і посідали, їм до години 3:30 довелося ждати дальших розпорядків Юровського. Щойно в той час зв'язався він у них знову, і то в товаристві свого заступника Нікуліна та представників екатеринбурської чеки, а саме Медведєва, Ермакова та Ваганова, що всі були озброєні. Юровський заявив цареві, що поки приїдуть авта, їм усім треба чекати у великій кімнаті геть унизу, де була пивниця, і туди, зараз і подальші усі. Напереді йшли Юровський і Нікулін, далі цар, з престолонаслідником — який не був всилі їти — на руках, за ним царяча і чотири доньки, лікар професор Боткін, покоївка царівні Демидова, кухар Харитонов та один льокай. Три інші представники чеки йшли позаду. Великі княгині і лікар несли свої клунки самі, кухар і слуга річи царської пари, а покоївка двигала дві великі подушки, призначені на ліжко для престолонаслідника.

Отак усі зійшли вниз, до пивниці, де опинилися у великому, зовсім порожньому просторі з двома вікнами на вулицю і двома на подвір'я. Стіни були вибілені, дошка кам'яна. Всі вікна були зашматовані грубими дошками, євсьє простір освічений одною електричною лампою по середині стелі. По обох боках цієї кімнати були залісні двері. „Отут маєте чекати, поки не приїдуть самоходи“, наказав Юровський. „Вони небаром будуть тут“.

І з цим він ураз зо своїм почетом пішов геть, грюкнувши за собою дверима. В'язнені розглянулися по кімнаті. Крісел було тут усього три.

Володимир Островський.

ПІД ЗНАМ'Я ХРЕСТА
ПОВІСТЬ

з часу охрещення Руси-України в 988 р.

9)

Володимир зробив нетерпеливий рух.

— Я не питає імператорів, чи треба рятувати їх від Фоки за рік чи за десять років, а зараз вислав їм поміч. Повинні вони розуміти, що слово мусить бути виконане зараз. А щодо віри, то в нас не було такої умови. Тож або імператори виконують своє слово й приїждять зараз Гану, або я піду на Царгород і сам візьму її собі.

Грім не вразив би Кирила так, як ці слова. А Володимир непомітно всміхався під вусями: бачив, що греки дуже бояться його.

— Великий князю! — почав Кирило заходити з іншого боку. — Дозволь мені пояснити, що мають на думці імператори й царівна. І ти й вони маєте вколо себе багато малих народів. Коли їх кілька збирається разом, то вони можуть загрожувати й сильній державі. Зрештою, і сам знаєш: — посміхнувся — ти сильний, а не міг цілковито приборкати волзьких болгарів; печенігів теж іще не втихомирив. І не станеш справді сильним, поки не зв'яжеш свої народи одного вірою й наукою. А хіба вколо тебе скрізь одна віра? Хіба болгарі, хозари, ятвяги, печеніги не мають

кожний іншої віри? Хіба божані не виражаються вже твоїх богів і не хрестяться в моравян? А звідки візьметься в тебе світло науки? Може дасть його твоїм людям Славі? — посміхнувся.

Володимир слухав уважно. Кирило вважав, що бере над ним гору, і говорив шораз із більшим запалом:

— А подивись, великий князю, що робиться на світі. Князі, королі, царі, щоб поліпшити людське життя й зміцнити свої держави, вже прийняли або приймають християнську віру: німці, чехи, франки й інші. І в них сьогодні вже краще ліпше життя. Та й пощо далеко ходити? Хіба не бачиш, що робиться в Києві? Які бояри, купці, ремісники, дружинники розумніші — погани чи християни? В яких сім'ях більше ладу, любови, послуху, спокою — в християнських чи в поганських? Серед кого більше сварки, бійок, крові, ненависті — серед поган чи християн?

Кирило переможно підвів голову.

— Імператори мої шукають миру й спокою. Київ і Царгород були великою силою, якби в нас була одна віра й якби християнська віра стала

для тебе криницею світла, добра, розуму й щастя. Тому імператори хотіли мати в тобі, великий князю, приятеля й брата-християнина. І якби ти попросив, то напевно далиб тобі нашу віру...

Володимир грізно зморщив чоло, горячково передумував усе те, що почув від грека, і не міг не згоджуватися з ним. Зрештою, про все це він і сам уже нераз міркував і прийшов до думки, що треба йому прийняти християнство. Але хіба він, гордий поганин, міг не вимагати від греків виконання умови? Хіба міг просити в них віри, як ласки? Хіба міг прийняти християнство, не познайомившись з ним як слід?

— Ти кажеш, що ваша віра — криниця добра й розуму. Але те саме каже й Славій про наших богів. Отже докажи, що твоя правда.

Кирило лише чекав та цей момент. І якості розпочав довгу проповідь: від сотворення світу через увесь старий завіт і від народження Христа аж до Його хресної смерті й воскресення, а далі — до поширення християнства в різних країнах світу; говорив і про те, що мало християнство людству: нову, вищу мораль, нову культуру, новий, ліпший уклад життя, справедливості, братерство, доступ до загробного життя...

Володимир з кожною хвилиною все більше зміцнювався в своїй думці, що повинен застати християнство в цілому світу князівстві. Але, щоб не показати Кирилові, що той переконав його, знову звів розмову на жарт.

— На словах, то все у вас

добре, а на ділі — то трохи інакше. Твої імператори християни, а ошукали мене. Отже якби ми прийняли християнство, то теж почалиб ошукувати людей? Зрештою, приходь завтра, побалакаємо ще. Але знову кажу: як імператори не приїждуть Гану, то візьму її сам. Ми, варвари, слова дотримуємо. Хе-хе-хе! Ну, будь здоров, філософе Кириле!

VIII.

НА ПОМІЧ ВОЛОДИМИРОВІ.

Коли Олена довідалася від своєї ключниці, що сказав Тихоша біля Перуна, їй так захотілося побачитися з ним і поговорити про цю подію, що ледве могла панувати над собою. І тим більше, що батько засидівся в Кирила до пізньої ночі. З суму й нудьги аж сльози нагорілися на її очі. Щораз кликала до себе ключницю й змушувала її повторювати оповідання про виступ Тихоші проти богів у зпочатку. Врешті сказала ключниці:

— Вранці мусиш якось побачити боярина Тихошу й сказати йому: „Олена каже тобі: на березі Дніпра цвітуть квіти сьогодні таксамо, як і вчора“.

Ключниця, жінка дуже довірлива, посміхнулася:

— Добре, скажу. А що, як боярин не зрозуміє?

— Ну, як не зрозуміє, то хай приїде й поспитатися.

— Бачу, що ви обоє розумні люди, — підморгнула стара ключниця.

(Дальше буде).

3 ДНЯ.

ЗДВИГИ І МАНІФЕСТАЦІЇ.

Цього літа українська суспільність в Америці, а головне в Нью-Йорку, влаштувала багато зїздів, здвигів і маніфестацій. Це добра річ. Бо у масі, що дихає тими самими ідеями, відроджується кожна одиниця окремо і набирає дальшої охоти до праці в напрямі тих ідей.

Коли зійдеться разом кілька тисяч людей і всі вони хочуть того самого, всі радіють тими самими явищами, чи сумують з приводу тих самих подій, то це відроджує їх. З них усіх твориться якась величезна третя сила, що здійснюється усім понад голови і творить щось таємниче, величне, індивідуальне. Хоч окрема одиниця цілком зникає в тій масі, проте вона відчуває велику приємність, що є маленькою частинкою тої третьої, великої сили.

ЗАВВАГИ.

Тому слід на маргінесі тих здвигів і маніфестацій зробити деякі завваги. Правда, ці здвиги і маніфестації вже проминували, тому ті завваги будуть наче муштардою по обіді, але всетаки вони можуть придатися нам набуваючи. Бо нам іще не раз прийде до нас влаштувати.

Маніфестації і здвиги мають мати певну ціль, одну точку, до якої мають збігатися всі промови і всі програмові виступи. Бо лиш тоді можна витворити єдність настроїв серед тисячної маси і можна створити цю третю таємничу силу.

Правда, маси вже задалегідь ідуть на дану маніфестацію, чи здвиг, з певними почуваннями. Це факт. Але вони йдуть туди саме тому, щоб ті почування пережити в сильній формі, а потім почути про них щось розумове і вкінці закріпити їх у своїм серці. Коли вони не дістануть того, по що прийшли, то виходять розчаровані й суспільно менше варті, ніж були перед тим. Тому на банжерах усіх масових зібрань усе лежить велика відповідальність. Їх завданням є не лише зібрати людей, але вповні їх задоволити.

Правда, маси вже задалегідь ідуть на дану маніфестацію, чи здвиг, з певними почуваннями. Це факт. Але вони йдуть туди саме тому, щоб ті почування пережити в сильній формі, а потім почути про них щось розумове і вкінці закріпити їх у своїм серці. Коли вони не дістануть того, по що прийшли, то виходять розчаровані й суспільно менше варті, ніж були перед тим. Тому на банжерах усіх масових зібрань усе лежить велика відповідальність. Їх завданням є не лише зібрати людей, але вповні їх задоволити.

ПРИКЛАД ОДНОЇ МОБІЛІЗАЦІЇ.

Нагадується одна мобілізація, переведена українським урядом 1919 року у Великій Україні. Штаб надніпрянської армії рішив тоді перевести загальну мобілізацію і покликати до війська всіх молодих українців.

Видано в тій цілі до всього населення зазив, щоб такі й такі річички голосились до міста, до вербункових бюр. Хто був тоді в Україні, той знає, як слухняно повісився тоді український нарід на зазив свого штабу. Обчислюють, що біля два мільйони молодих чоловіків зголосилися тоді до міст і містечок, щоб вступити до української армії. Всі поїзди були тоді буквально обкладені новобранцями. Вони їхали не тільки в нутрі особливих та вантажних вагонів, але також на дахах поїздів, збоку на сходах, на буфорах, на льокомотивах. А також сотки тисяч тягнулися возами по шляхах, або пішки.

Видано в тій цілі до всього населення зазив, щоб такі й такі річички голосились до міста, до вербункових бюр. Хто був тоді в Україні, той знає, як слухняно повісився тоді український нарід на зазив свого штабу. Обчислюють, що біля два мільйони молодих чоловіків зголосилися тоді до міст і містечок, щоб вступити до української армії. Всі поїзди були тоді буквально обкладені новобранцями. Вони їхали не тільки в нутрі особливих та вантажних вагонів, але також на дахах поїздів, збоку на сходах, на буфорах, на льокомотивах. А також сотки тисяч тягнулися возами по шляхах, або пішки.

А ЩО З ТОГО ВИЙШЛО?

Всі вони мали з собою клунки з харчами. Прийшовши до міста, вони шукали бюр і касарень. Але ні бюр, ні касарень, ні харчів, ні мундурів, не кажучи про зброю, ніхто для них не приготував. Вони повільно зідали свої харчі, ночуючи на вулицях міста. Коли харчі зіли, почали розходитись до-

дому, розчаровані і знеохочені до своєї влади.

А коли після того експерименту деякі військові частини хотіли знов перевести мобілізацію, то український загальний заарядував з нехиттю. Маючи один такий досвід, люди вже не хотіли поспішати на заклик штабу своєї армії.

ВИСНОВОК.

Цей випадок наглядно переконує кожного, як треба бути обережним там, де йде про маси. Навіть коли є наочні докази, що маси готові поспішити на поклик даного проводу, то і тоді не можна видавати легкомисливих розпорядків і закликів, не постаравшись наперед приготувати для тої маси того, чого вона сподівається. Бо раз розчарувавши масу, вже другий раз її тяжко буде зібрати. Так, як тяжко було другий раз в Україні перевести мобілізацію.

Почування маси це мов праця біля рілі. Рілю треба орати, сіяти, скородити, полоти і щойно по довшому часі зжати. Жнива це короткий час, всього два чи три тижні, але до них хлібороб приготувався цілий рік. Хто спартачить жнива, той утратить не два тижні, але цілий рік.

Таксамо справа масових виступів. Широкий загальний незрозумілий час виховувати, висвітлювати йому всякі події, викликувати в нього певні почування. Коли ті почування дозріли, їх можна використати до конструктивної праці. Але коли хтось необачним учинком їх змарнує, то треба не раз довгий час працювати, щоб у серцях людей їх знов нагромадити.

Назагал наші ньюйорські щорічні масові виступи були владі. Всежтаки ці завваги варт запам'ятати і на черговий рік.

НЬЮ ЙОРК, Н. Й.

ПОВІДОМЛЕННЯ.
ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО в 20-річчя повстання Зах. Української Народної Республіки влаштує Стрілецька Громада і Центральний Комітет У. Н. С. в Нью-Йорку в НЕДІЛЮ, 6 Листопада 1938, у Washington High School.

Просьба всі товариства стриматись у той день від своїх підприємств. 212

Комітет.

Дивне.

Малий Івась до свого діда, який має лису голову й велику, густу бороду:

— Дідуся, чому ти носиш усе своє волосся на бороді?

Між співаками.

— Мусиш знати, що я маю дуже музикальне вухо!...

— Вірю тобі. Тільки біда, що ми не співаємо вухами.

3 РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

ДІТРОЙТ, МІЩ.

Організаційні збори.

Як було проголошено в „Свободі“, на зборах на Вест Сайді 5 вересня ц. р. мали явитися всі урядники місцевих відділів. Збори відбулися в У. Н. Домі, при вул. Мартин. На них явилися не лише самі урядники чотирьох відділів, але й багато активних членів. Прибули старші члени і молодші. Збори відкрив д-р А. Кібзей, заступник президента головної контрольної комісії У. Н. Союзу, який усе накликає людей, щоб вступали в члени цієї багатої української інституції. В короткій, але щирій промові він згадав про те, що до Дітройту загостився головний рек. секретар, п. Д. Галич. До перепроведення зборів він покликав місцевих урядників, а саме: п. І. Форіса і С. Михайлюка на президентів і В. Тараса та В. Бартиша на секретарів. П. Форіс, обіймаючи уряд, попросив до слова п. Д. Галича, який у своїй одногодній промові зясував причини, які здержують нашу молодь і навіть наших старших громадян від вступання до У. Н. Союзу. Вслід за тим подав ради, як ті причини усувати. Бесідник також висловив, скільки добродійств зробив У. Н. Союз своїм членам впродовж 44 років. У. Н. Союз підносить нас не тільки матеріально, але й духовно. Далі бесідник порівнював чужі грамоти з грамотами У. Н. Союзу і доказував фактами, що грамоти Союзу є найкращі. Бесідник також говорив, що У. Н. Союз не раз поміг і помагає багатьом нашим молодим студентам, які не були би всілякі покінчити студії власними коштами. Вкінці сказав, що хоч Дітройт у приєднуванні нових членів до У. Н. Союзу вибився на перше місце, то проте на 50,000 українців, які є в Дітройті й околиці, тих, що стоять в Союзі, мало. Тому накликав усіх розпочати кампанію в цілі приєднання якнайбільше членів.

Бесідник також остерігав, щоб наші люди не давалися заманювати й обманювати ріжним чужим агентам, які не мають на увазі добра членів, тільки свої інтереси.

Далі йшли запити з боку присутніх і п. Галич дав на них вичерпні відповіді. Урядники всіх місцевих відділів обіцяли зайнятися якнайбільшим приєднуванням членів.

В. Тарас.

ДЕРЖАТЬСЯ БАТЬКІВСЬКИХ ТРАДИЦІЙ.

Індіанці з Санті Ана, в Нью-Мексико, танцюють танець летючої стріли, котрий індіанці цього племені виконують кожного року в ту саму пору від непам'ятних часів. Індіанці звичайно вбираються, як білі, але на цю церемонію зодягаються в традиційне одяг індіанців.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

POLAND WRECKS CHURCHES; TURNS GUNS ON CROWDS

Many Worshipers Killed by Police

By DONALD DAY.

[Chicago Tribune Press Service.]

RIGA, Latvia, Sept. 6.—The Polish government has started another campaign for assimilation of Ukrainian, Russian, and Ruthenian inhabitants in eastern and southern Poland. During the past month police in those sections have supervised the destruction of 173 Orthodox churches.

Polish authorities defend their action with the charge that some of the destroyed churches were not being attended and that others needed repairs, the cost of which the congregations could not meet.

Censor Suppresses News.

The censor in Warsaw has forbidden the Polish Press to comment on the government's decision to liquidate the Orthodox church or to report serious riots which have occurred. These riots took place in several districts where police, after demolishing churches, attempted to force the congregations to pay laborers they had provided for the destruction.

In a number of instances police used guns to disperse the crowds. Many peasants were killed or wounded.

The head of the Greek Catholic church in Poland addressed a pastoral letter to his followers deploring the action of the Polish authorities. The letter was confiscated by the Polish censor and the government threatened to expel the church leader from the country unless he ceased to interfere.

Greek Catholics Worried.

The Orthodox church is a sister church of the Greek Catholic body. The latter recognizes the pope and retains the Greek ritual and the right of priests to marry before ordination. Greek Catholic prelates express fear that after the government has destroyed the Orthodox church they will be the next victims.

Most of the Ukrainian people in Galicia are members of these two churches. The Roman Catholic church, which has the government's support, has been energetic in its missionary work among the Orthodox and Greek Catholic followers.

Several editions of the Ukrainian newspaper Dilo, published in Lwow, have been confiscated. It charged that the Roman Catholic church has promised to make Poles out of the Ukrainians, Ruthenians, and Russians if the government will close their churches and force them to turn to the Roman Catholic faith.

Dilo reported that the few Orthodox churches remaining open in the eastern districts have soldiers stationed before the doors to prevent the congregations from attending services.

(Chicago Daily Tribune, September 7, 1938.)

ЧИ ДЕРЖАВА ВИННА, ЩО МАЄ НЕГРАМОТНИХ ГРОМАДЯН?

В столиці Норвегії, Осло, робітник Івар Фос вніс до суду обвинувачення проти норвезького уряду, домагаючися 50 тисяч корон відшкодування за те, що він не вміє читати ні писати. В Норвегії нема неграмотних людей, а Івар Фос може й одиниць а-наль-фавет. Коли оборонець Фоса докаже, що вину за неграмотність Івара Фоса несе держава, його клієнт виграє процес.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

АМСТЕРДАМ, Н. Й.

На добродійні цілі.

Українська парохія в Амстердамі, Нью-Йорк, пересилає через Об'єднання \$15, що прийдуть з пікніку, влаштованого спільно з литовцями і членами організації У. Ч. Хреста, відділу 28. З тої суми \$10 призначено на визвольну боротьбу і \$5 для родини полк. Е. Коновальця.

Управа Червоного Хреста.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА.

На Рідну Школу.

Всім добре відомо, як вороги нищать нашу Рідну Школу. Українська дітвора не всілякі почитує рідного слова в школі. Чим більше перешкод кидають під ноги Рідній Школі вороги, тим більше ми повинні підтримувати ту інституцію фінансово, щоб вона могла встояти в тій боротьбі. Розуміючи це, наші члениці 46 відділу Союзу Українок ухвалили з каси суму \$5 на ту ціль. До того молодий студент університету, п. Ярослав Фостик, доложив від себе \$2. Разом \$7 переслано через Об'єднання на призначену ціль.

О. Ф.

ЕМБРИДЖ, ПА.

На народні цілі.

Підписаний вистав через Об'єднання від ук. гр.-кат. громади в Ембріджі суму \$45, призначену на найкращі потреби. Гроші ці Об'єднання вишле на руки експ. митрополита Шептицького, який призначить ті гроші там, де потрібно. На ту суму зложився збірка з панакхиди по бл. п. Е. Коновальця \$15; по \$10: 121 в. „Провидіння“, 83 в.

„Провидіння“, 161 від. У. Н. Союзу.

Григорій Вацло.

БРОНКС, Н. Й.

З ювілею на Рідну Школу.

Гром. Володимир Баковський на 56-літній ювілей уродин п. О. Плескуна 30. березня ц. р. зібрав на Рідну Школу в старім краю \$5.50. Зложили по \$1: О. Плескун, В. Баковський, Ейб Лурія (жид), Натан Копер (жид); по 50 ц. Г. Лощинський, Ейб Голдфонд, Ейб Ляхтер — всі жида.

Володимир Баковський.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

СКІЛЬКИ БУЛО ДЕЛЕГАТІВ НА ЗІЗДІ ОДВУ?

Із нашої реєстраційної книги в часі зїзду ОДВУ в Ньюарку ми нарахували 189 делегатів від відділів ОДВУ УЧХ та МУН, 94 делегатів від національних товариств та організацій і понад 100 делегатів-гостей.

В. Різник, рек. секр. ОДВУ.

ТРАГІЧНИЙ КІНЕЦЬ ЛЮБОВНОЇ ІДИЛИ.

Мадярська преса подала вістку про трагічний кінець романтичної ідилю мадьярського аристократа з молоденською дівчиною будапештського міщанина. 16-літня донька одного з будапештських кравців пізнала на острові св. Маргарети кн. Олександрів. Князь запросив до свого замку в північній Мадярішці цю гарну панну, яка поїхала туди. Тимчасом батьки гарної дівчини почали розшукати і знайшли її по якійсь часі в помешканні князя в Будапешті. Однак їх донька зажила кільканадцять порохів, щоб скінчити самогубством, бо князь відмовився одружитися з легковірною дівчиною.

У КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ В АМЕРИЦІ

повинна бути

ПРОПАМ'ЯТНА

КНИГА

ВИДАНА З НАГОДИ СОФІКІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЦІНА 2 ДОЛЯРИ.

Замовляйте в „Свободі“:

„СВОБОДА“

83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

„СВОБОДА“

P. O. Box 346

Jersey City, N. J.

Д-р Остап Грицай.

КОРОЛЕВА ВІНОГРАДУ.

Каліфорнійські виноградари вибрали панну Маргарету Вайлі сьогорічною королевою винограду. Як її фотографували, вона сиділа у винограді по шию.

НАЙНОВІШІ СТІННІ КАЛЕНДАРІ НА 1939 РІК

Наталка Полтавка. Гетьман Іван Мазепа. Ші Календарі повинні знаходитися в кожній українській хаті. Величезні календарі 15x20 в прекрасних фарбах з великим календарієм 3x15. Всі свята зазначені червоно, кожний день подає їм святото, пости зазначені рибною і на кожній карті є історичні спомини. — Всі скелетарі повинні на цей рік для своїх покупців роздавати повні календарі. — Ці календарі можна набути в кожній українській книжарні в Америці. Хто не годен дістати від свого агента, або книжарі, повинні календарів, хай пішуть до нас на поштову адресу. — В нас є великий склад річного роду календарів і святоточних карток. Агенти, скелетарі й інші хай пишуть по безплатній каталог до: 212- UKRAINIAN BAZAAR, 2248 Grayling Av., Detroit, Mich.

ПРИСТУПНІ ЦІНИ

В таких часах, як тепер, мало хто може не зважати на справу коштів. Це є одинока причина, чому ми кладемо такий натиск на наші доступні ціни.

Якість нашої послуги поборює всяку конкуренцію; наші ціни є такі низькі, що безумовно кожна родина є здивована і вдячна.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne
Phone: Bergen 4-5989 Phone: Bayonne 3-0540

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ВОРОЖІ ВІДАЛА МІЛІОН

Білгородські газети принесли таку цікаву вістку: Одна дівчина з знатної багаті родини в Білгороді, якій батьки оставили мільон доларів, призначений своєму вуйкові, що всеніжне віно втратила. Зпочатку не хотіла дати відповіді, як вона могла зжити такі великі гроші, хоч жила скромно. Боролися, що їй та її родину стрінуло би велике нещастя, колиб сказала правду. Шойно з трудом вдалося вмовити дівчину. Всі свої гроші дала вона циганці, щоб вона відвернула від неї нещастя, яке загрожувало їй. Яке нещастя нібито загрожувало їй, цього не зміг пояснити. Чарівниця сказала їй це та раз-у-раз жадала чимраз більше грошей, щоб відвернути злих духів. Дівчина вірила циганці та подала їй усе своє майно. Білгородська поліція арештувала циганку. А небаром після того її циганину маму, сестру й інших членів родини. Тому кілька літ ця циганська родина прийшла до Білгороду бідненька. Тепер має в Білгороді кілька домів, кожний член родини має власне „конто“ в банку та виставно улажене мешкання. Вони мали авта та коні-вершівці, а жили незвичайно виставно. Це все заробили чарівницькими штучками та вороженням. Гостей мали в усіх суспільних верствах. Найбільші пані та бідні наймички вірили тим циганам. Як білгородська поліція почала слідство проти циганів, стали приходити до поліції тисячі листів, почасти з підписами, а ще більше анонімних. Ця циганська родина поділила роботу якнайточніше між себе. Мати приймала виключно бідних людей, що могли заплатити всього кількесот динарів. Одна дочка тієї циганки полагджувала справи середньозможним людям, друга чоловіків і жінок із найзнатніших і найбагатших суспільних верств. Ще інша дочка полагджувала справи лише листовно, понайбільше провінціональним гостям. Відповідно до того брала винагороду. Від сто динарів до кількатисяч. Вороження починалося звичайно класенням карт і фусами кави. Заплата за цю прислугу не була занадто висока. Та гості звичайно мали ще спеціальні бажання. Раді були „поліпшити собі будучину“. А в циганки можна було собі все замовити. Вона давала любовні напійки для невірних любків, чарівні ліки на те, щоб одержати краще заняття, або маеток, талізмани для відвернення нещастя чи недуги. Циганка зналася з „вілями“ (русалками) та чарівницями. При їх допомозі могла відвернути кожне нещастя, або стягнути нещастя, чи смерть на ворога. Бо до циганки заходили й такі, які раді були стягнути смерть на свого чоловіка чи вуйка, по якому мали дістати спадщину. Самособою, треба було добре заплатити за поміч „вілям“, чи чарівницям.

ПОЛІТИЧНИЙ ЛЕКСИКОН.

Амбасада — підслуховий апарат.
Блюм — червона квітка палестинського похдження.
Вибори — конкурс на сезонні посади.
Голод — єдина річ, якої советська влада не жадує своїм підданам.
Дипломат — чоловік, що обов'язаний якнайменше сказати, а якнайбільше довідатись.
Женева — місце на землі, де найлегше брехати.
Еспанія — благородний край, щодля наукових цілей піддався операції.
Фронт — нешкідливе слово, яке знаменито надається при творенні назви кожної політичної партії.
Ідеологія — практична річ, яку кожний сам собі може уложити.
Конференція — єдиний вихід із скрутного положення.
Ліквідація — найкраще відома українцям політична система.
Мобілізація — один з найміцніших аргументів.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ.

В той час, як Тарзан перекладався по деревах ближче до фігури ідола, люди чарівника Кагунда провадили д-ра Брука по високій драбині до рота того ж ідола. Д-р Брук прочував лихо, тому нерозумно слухав приказів дикунів. Та дикуни мали на це раду: кожний раз, як д-р Брук отягався, вони поштовхували його списами, а навіть грозили його пробити.

По тяжких зусиллях д-р Брук видряпався по високій драбині на свого роду балькон, що стояв недалеко голови ідола. За ним слідували сторожі, а ще далі сам Кагундо. Всі вони усталились перед головою ідола, а Кагундо розпочав свої ритуальні молитви: „О, божку дерев, прийми отсю жертву для себе, щоб опісля росли гарні дерева“.

Слухаючи тої молитви, Тарзан поглянув униз. Він побачив, що фігура ідола ногами оперта на коріння двох великих дерев. Поглянувши на відчинений рот ідола, Тарзан зрозумів, що та жертва має також практичне значіння: впавши вниз, тіло жертви буде розкладатись і в той спосіб достатиме погній для тих великих дерев.

Решта дикунів, що лишилися внизу, розпочала дикий, фанатичний крик. Дикуни звичайно в таких моментах попадають у якийсь релігійний шал і втрачають контроль над своїми почуттями. Вони розмахували руками, підскакували, верещали. Нагло все втихло. Тарзан зрозумів, що надхотить момент самої жертви, а в таких моментах дикуни змовкають.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДЖЕРЗІ СІТІ, Н. Дж. Місячні збори Бр. св. Івана Христителя, відбудуться в четвер, 15. червня, в годині 7:30 вечір, в У. Н. Домі, 181-183 Фліт ул. Проситись всіх членів прийти на збори, бо є важні справи до полагодження. Довгочасні членів проситись вирішити свої запитання. — М. Баран, секр.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. Дж. Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, відбудуться в п'ятницю, 16. червня, в годині 8. вечір. Проситись усіх членів прийти на час. — В. Ярема, пр.; В. Реновель, кас.; Д. Семенов, секр.

ФІЛДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори Тов. Єдності, відбудуться в п'ятницю, 16. червня, в клубі Горжани, 847 Н. Френклин ул. Початок в годині 8. вечір. Всі члени обов'язково мають бути на тих зборах. — Уряд.

СТЕМФОРД, КОНН. Триквартальні збори Бр. св. Арх. Михаїла, відбудуться в п'ятницю, 16. червня, в годині 7:30 вечір, в церковній галі, 135 Greenwich Ave. Проситись всіх членів, місцевих і позамісцевих, прийти на означений час, бо є важні справи до полагодження. Довгочасні членів нагадується вирішити свої дові, бо в протинний раз поступиться згідно з статутом. Проситись родичів вислати свої діти до У. Н. Союзу. — Василь Карий, пр.; Василь Блашук, кас.; Ілько Михайлишин, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. Дж. Триквартальні збори Сестричтва Любої, відбудуться в п'ятницю, 16. червня, в годині 7:30 вечір, в У. Н. Домі. Проситись всіх членів прийти на збори. Контроль і урядники зладуть справоздання касові і з базо. Довгочасні мають вирішити свій дові, бо інакше будуть суспендовані. Будемо приймати нових членів до У. Н. Союзу і до Сестричтва без вступного. — Анна Пограбична, пр.; А. Огар, кас.; Е. Кардаш, секр.

ХТО ПЕРЕМІГ.

Ріка Ольт у Румунії викинула на беріг тіло молодого хлопця і медведя. Одяг хлопця показував, що це пастух. Виявилось, що медвідь заатакував пастуха, одначе підчас завзятої боротьби обидва скоотилися до річки, яка їх розсудила.

ХВИЛЯ ПОЖЕЖ ВІД ГРОМІВ.

В останніх днях згинуло від громів на Волині 9 осіб. На полі підчас жнив згинув від грому Григор Литвинчук із Стрілиск, пов. Володимир, і Варвара Симоник із села Воронна, пов. Ковель. Під стіжками збіжжя згинули від грому Василина Артишук з Паридуб, пов. Ковель, і Петро Лотоцький з Чудлів, пов. Сарни. Від громів у помешканні згинули Ляріон і Теодосія Бартків, Петро і Дмитро Новосад і Наталія Штун. Крім того грим поразив кількадесять осіб. На польсько-литовським кордоні вибухло 20 пожеж від громів. Далі грим убив одного пацкаря і двох литовських вояків з прикордонної сторожі. На польсько-литовському кордоні вибухли пожежі в 15 селах. До того буревій заподіяв великі спустошення в городах і на полях.

АВСТРАЛІЯ ПОБОРЮВАТИМЕ ПОСУХУ.

Австралійський уряд вислав до Швеції делегацію, яка складається з найвизначніших інженерів, щоб вони простудіювали гидравлическі машини, які виробляє Швеція. Австралія головню цікавиться тим, як побороти посуху, що минулого літа в самій новій пролудневій Валії принесла великі страсти: там загинуло 10 мільйонів овець. Щоб сяк-так запобігти посузі, уряд покищо наводнює поля. У Швеції інженери оглянули багато водних гатей. Головну увагу присвятили вони цементованим будівлям з великими запасами води. Із Швеції австралійська делегація літаком відлетіла до Латвії, щоб там оглянути велику електростанцію в Кеґумс біля Риги, яку будують шведські інженери.

Представникам австралійського уряду все докладно показували; їм давали пояснення інженери, що в Австралії працювали більше як 18 місяців над будовою гігантського проекту, що мав на меті використати практично величезну водну силу Австралії. У висліді того всього австралійський уряд затвердив план будови великої електростанції на ріці Кевоз. Крім цього також затвердив план зедектрифікування нової полудневої Валії. У проекті є також будова електростанції на ріці Сноуп у силі 250,000 КВ і едектрифікація більше як 600 км. залізничної лінії, що виходить із Сідней.

БІЙКА В КОСТЕЛІ НА БАГНЕТІ І СОКИРИ.

У Стрижеві під Меховом місцеві парубки побили своїх суперників парубків з Мехова. Чергового дня гурт молодих парубків зі Стрижева прийшов до костела у Мехові з ножами, багнетами, сокирами, молотками і камінням. При виході з костела в самім передсінку костела почалася бійка з парубками з Мехова, які напали на парубків зі Стрижева. Нападени втекли назад до костела і шойно поліція роззбрала напасників, відбираючи від 12 осіб багнети, сокири та іншу „зброю“.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО

УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділю рано від 10 до 12.

НАЙДУТЬ ПРАЦЮ

УКРАЇНСЬКОГО АВТОВОГО ВІЗНИКА

Треба до дозволення хліба. Винається великого росту. Голоситься до ПЕКАРНІ НЕБІЛЬСЬКОГО, 233 1st 4-та вулиця, Нью Йорк, Н. Дж. 211-14

ШУКАЮТЬ ЗАНЯТТЯ

Вдова по священнику пошукує посади до заряду дому сиріт, а також до іншого відповідного заняття. Зголошення писати на адресу адміністрації 209- ABC, c/o „СВОБОДА“, 81-83 Grand St., Jersey City, N. J.

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

Потрібна УКРАЇНСЬКА ДІВЧИНА до домової праці. Добре, щоб могла розмовити по українськи. Голоситься на адресу: 16209 W. Warren Ave., Detroit, Mich. 212-17

ЗЕМЕЛЬНА ПОСІЛЬСТВА НА ПРОДАЖ

2-ФАМІЛІЙНИЙ КОРНЕРОВИЙ ДІМ 5 та 6 компат. Полішесня. Мурований гараж на 2 авта. Лота 25x108. Треба продати, щоб поділити спадок. Голоситься до: 210-12 R. A. BARRY, 116 Claremont Ave., Jersey City, N. J.

ПРИЙМАЮ НА СТАНЦІЮ дітей від 2 до 10 літ на фарму. 24 миль від Джордж Вашингтон Бридж, за уміркованою оплатою. Я фахова доглядачка дітей, маю стейтловий ліценс на таку станцію і належу до У. Н. С. від. 210. Пишіть до: 211-16 Mrs. MARY OLIN, nurse, MONSEY, N. Y.

Хто знає не хоче смачного, старого краєвого хліба?

Цей смачний житний хліб поспіває назву столиці міста Галичини: ЛЬВІВСЬКИЙ ХЛІБ (ЛЕМБЕРГ БРЕД). Як їдете до гротерії саві, або посилаєте дитину, купуйте Львівський Хліб. Як Ваш гротерик не має, купуйте його замовити Вам Львівський Хліб. Чи в гротерії, ресторані, шинним городі, у Нью Йорку чи в Джерзі Сіті, жадайте Львівського Хліба. 211-20 M. NIEVLYSKI BAKERY, 233 East 4th St., New York City.

МИРОН ЛИТВИН

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниць, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга шира і чесна. — Office: 383 MORRIS AVENUE, cor. Springfield Ave. NEWARK, N. J. Phone: Essex 3-5347

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЯ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET, NEW YORK, N. Y. Tel. Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL: 707 PROSPECT AVENUE (cor. E. 185 St.), BRONX, N. Y. Tel. Ludlow 4-2568.

ІВАН БУНЬКО

Новий Український Удмуртський заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNCO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 6th St., NEW YORK CITY.
Digested Funerals as low as \$150.
Telephone: Orchard 4-8088